

ด่วนที่สุด

ที่ วท (ปคร) ๐๒๑๑/ ๐๗๒๕

ความเห็นประกอบเรื่องเพื่อ พิจารณา

กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ถนนพระราม ๖ ราชเทวี กทม. ๑๐๔๐๐

๑๒ มีนาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ร่างยุทธศาสตร์การจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เชิงบูรณาการ
ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๔

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/ว(ล) ๖๕๔๒
ลงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

ตามที่ สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีขอให้กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเสนอ
ความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ เรื่อง ร่างยุทธศาสตร์การจัดการ
ซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เชิงบูรณาการ ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๔ ความละเอียด
แจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พิจารณาแล้ว เห็นชอบร่างยุทธศาสตร์การจัดการ
ซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เชิงบูรณาการ ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๔ เพื่อใช้เป็นกรอบ
นโยบายการบริหารจัดการซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์อย่างครบวงจร ตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง
เนื่องจากจะทำให้ประเทศไทยมีกรอบนโยบายการบริหารจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและ
อิเล็กทรอนิกส์อย่างครบวงจร และมีมาตรฐานถูกต้องตามหลักวิชาการ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ร่างยุทธศาสตร์นี้
สามารถตอบสนองความต้องการในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมดังกล่าว ได้อย่างทัน่วงที่ต่อการเปลี่ยนแปลง
จึงมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

๑. ควรพิจารณากำหนดมาตรการป้องกัน/การลดโอกาสก่อปัญหาตั้งแต่ต้นทาง โดยการ
จำกัดการใช้สารอันตรายบางชนิดในเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ทุกประเภท ที่มีการนำมาจำหน่ายให้กับ
ผู้บริโภคโดยตรง (ไม่รวมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับงานอุตสาหกรรม และ/หรือ
เครื่องใช้สำหรับมืออาชีพ) ทั้งนี้เนื่องจากกลไกตามร่างยุทธศาสตร์ดังกล่าว ที่เสนอ ยังมีข้อจำกัดทั้งด้าน
ขีดความสามารถในการเก็บคืน/การรีไซเคิล (ตั้งเป้าหมายไว้ร้อยละ ๕) และด้านการป้องกันการลักลอบจัดการ
ซากอย่างไม่ถูกหลักวิชาการ ทั้งที่อยู่และไม่อยู่ในขอบเขตของซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์
ตามร่างยุทธศาสตร์ (๑๐ ประเภท) จึงยังจะมีซากสินค้าอีกจำนวนมากที่จะเป็นปัญหาอยู่ต่อไปหากไม่มีการปิด
กั้นการไหลของสารอันตรายเหล่านี้ตั้งแต่ต้นทาง อนึ่ง การจำกัดการใช้สารอันตรายบางชนิดในผลิตภัณฑ์
เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ตามระเบียบว่าด้วยการจำกัดการใช้สารอันตราย (Restriction of
Hazardous Substances : RoHS) เป็นแนวทางที่หลายประเทศทั่วโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สหภาพยุโรป จีน
เกาหลี ฯลฯ ได้นำมาใช้เป็นกลไกแรก และได้มีการบังคับใช้ไปแล้วเกือบ ๑๐ ปี ซึ่งผู้ประกอบการไทยส่วนใหญ่

/สามารถ...

สามารถผลิตสินค้าปลอดสารอันตรายเพื่อส่งออกไปยังตลาดเหล่านี้ได้ นอกจากนี้ การจำกัดการใช้สารอันตรายตามแนวทางของระเบียบ RoHS ของสหภาพยุโรป ยังจะเป็นการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการไทยสามารถแข่งขันกับสินค้านำเข้าคุณภาพต่ำที่มีอายุการใช้งานสั้นได้

๒. การกำหนดกลุ่มซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เป้าหมาย ที่จะดำเนินการตามยุทธศาสตร์ ที่กำหนดไว้ ๑๐ ประเภท อาจมีความเหมาะสมในระยะแรก แต่อาจไม่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ในอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วได้อย่างทันทั่วถึง (อาทิ เทคโนโลยีแท็บเล็ต) จึงเห็นควรมีการกำหนดเกณฑ์พื้นฐาน (Triggering Threshold) เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถเริ่มดำเนินการ/จัดการกับซากเหล่านี้ได้ทันต่อเหตุการณ์ (อาทิ เกณฑ์ด้านปริมาณ (จำนวนและน้ำหนัก) การนำเข้าตลาด อายุการใช้งาน อัตราการเกิดซาก และความเสี่ยงต่อการก่อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัย ฯลฯ)

๓. การจัดการซากอย่างครบวงจร ควรหมายรวมถึงการสร้างกลไกการตลาดสำหรับวัสดุที่รีไซเคิลได้ โดยให้ความสำคัญกับการผนวกข้อกำหนดสัดส่วนการใช้วัสดุรีไซเคิล (Recycled Content) และสัดส่วนวัสดุที่จะสามารถนำมารีไซเคิลได้จริง (Recyclable content) ในการกำหนดมาตรฐานสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมตามกลไกการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมภาครัฐ และให้ความสำคัญกับการสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการแปรรูปและการควบคุมคุณภาพวัสดุให้สามารถนำกลับมาใช้ผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีมูลค่า และหลีกเลี่ยงเส้นทางการรีไซเคิลที่นำไปสู่การลดมูลค่าวัสดุ และ/หรือ การนำไปใช้ทดแทนวัสดุดั้งเดิมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากกว่า

๔. เนื่องจากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ประกอบด้วยชิ้นส่วนจำนวนมาก ที่ผลิตผ่านเครือข่าย Supply Chain ที่ซับซ้อน การจะป้องกันปัญหาการกักตุนตั้งแต่ต้นทาง โดยใช้การทดสอบผลิตภัณฑ์ ก่อนนำเข้าตลาด เป็นแนวทางที่ทำได้ยากมากและจะก่อให้เกิดภาระค่าใช้จ่ายสูงเกินความจำเป็น อีกทั้งการทดสอบส่วนประกอบทางเคมีภายในผลิตภัณฑ์ ยังไม่สามารถเป็นเครื่องยืนยันการ “ปลอดสาร” ได้อย่างยั่งยืน จึงควรหันมาให้การส่งเสริมการผลิตสินค้าที่เป็นภาระน้อย ผ่านการบริหารจัดการ Green Supply Chain เพื่อลดการใช้สารอันตรายตลอดเส้นทางการผลิต (ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ) ซึ่งเป็นแนวทางที่จะก่อภาระให้กับทุกฝายน้อยกว่า ให้ผลที่ยั่งยืนกว่า และมีความเป็น “สากล” มากกว่า

๕. ควรพิจารณาการพัฒนา/การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ อาทิ IT และ Data Analytics ช่วยในการคาดการณ์/พยากรณ์ปริมาณซากที่จะเกิดขึ้น (รวมถึงระบุชนิดและปริมาณวัสดุมีค่าที่ควรรีไซเคิลกลับมาในแต่ละช่วงเวลา) ในแต่ละท้องที่ และช่วยในการบริหารจัดการเส้นทาง Reverse Logistics และระดับคุณภาพของวัสดุ (ทรัพยากร) ที่เหมาะสมเพื่อนำกลับไปผลิตเป็นสินค้าใหม่ ที่มีความคุ้มค่ามากที่สุด ในแต่ละช่วงเวลา

๖. ควรมีการตั้งเป็นกองทุนสนับสนุนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การสนับสนุนนักวิจัยที่สนใจพัฒนางานวิจัยด้านนี้

๗. มีข้อคิดเห็นและข้อสังเกตในรายละเอียดของยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ ดังนี้

๗.๑ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ : การเสริมสร้างความเข้มแข็งในการควบคุมการนำเข้า-ส่งออก มีข้อสังเกตว่า โครงการที่ ๑ การปรับปรุงการเชื่อมโยงข้อมูล การนำเข้า-ส่งออกซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์และผลิตภัณฑ์ฯ ที่ใช้แล้ว ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นั้น อาจไม่ครอบคลุมถึงข้อมูลซากผลิตภัณฑ์ฯ ภายในประเทศในภาพรวมทั้งหมด

๗.๒ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ : การสนับสนุนการผลิตและการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีข้อสังเกต ดังนี้

๗.๒.๑ ในยุทธศาสตร์นี้ ยังไม่ครอบคลุมถึงประเด็นเรื่อง Environmental Performance Evaluation

๗.๒.๒ โครงการที่ ๔ การทบทวนปรับปรุงกฎระเบียบ เพื่อควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ให้ปลอดภัยต่อผู้ใช้และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้เป็นมาตรฐานบังคับ นั้น มีข้อสังเกตว่า เนื่องจากการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งการกำหนดมาตรฐานเพื่อควบคุมคุณภาพของผลิตภัณฑ์ฯ ที่มีการวางจำหน่ายในประเทศ จึงควรเร่งดำเนินการโดยด่วน เพื่อป้องกันสินค้าคุณภาพต่ำเข้าประเทศ (ระเบียบ WEEE, RoHS)

๗.๒.๓ โครงการที่ ๖ การพัฒนาเครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการทดสอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศ (เพื่อสนับสนุนการจัดการซากผลิตภัณฑ์ฯ ตั้งแต่ต้นทางในประเทศ) นั้น มีข้อสังเกตว่า การดำเนินการดังกล่าว อาจยังไม่ครอบคลุมการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ตั้งแต่ต้นทางอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงควรพิจารณาให้ครอบคลุมถึงการพัฒนาเครือข่าย Green supply chain เพื่อสนับสนุนการผลิต และการเลือกใช้วัสดุ/วัตถุดิบ ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๗.๒.๔ โครงการที่ ๘ การปรับปรุงนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของภาครัฐให้ครอบคลุมผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เป้าหมายทุกประเภท และกำหนดหลักเกณฑ์การเข้าแทนการซื้อ ตามแนวคิดข้อเสนอโครงการที่ ๘ (หน้า ๕๖) นั้น เห็นว่า จะช่วยให้การดำเนินงานตามแผนส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ ของกรมควบคุมมลพิษ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น โดยเฉพาะประเด็นข้อกำหนดหลักเกณฑ์การเข้า ควรมีการระบุในข้อกำหนดหรือเกณฑ์อ้างอิงละเอียด (Term of Reference) ให้ชัดเจนด้วยว่า ผู้ให้เข้าบริการต้องจัดซื้อจัดหาสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสอดคล้องกับสินค้าและบริการตามแผนส่งเสริมดังกล่าวของกรมควบคุมมลพิษ ด้วย นอกจากนี้ การปรับปรุงนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมฯ กรมควบคุมมลพิษ ควรหารืออย่างใกล้ชิดกับกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ไม่ขัดต่อระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๗.๓ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ : การพัฒนาระบบข้อมูลปริมาณซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์

๗.๓.๑ โครงการที่ ๙ การพัฒนาระบบข้อมูลการคาดการณ์ปริมาณซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดขึ้นในประเทศ นั้น มีข้อสังเกตว่า การพัฒนาระบบฐานข้อมูล ควรครอบคลุม ผลิตภัณฑ์ย่อย (เช่น ตลับหมึกพิมพ์) ที่อยู่ในผลิตภัณฑ์หลัก รวมถึงสายไฟฟ้า สายเคเบิล สายสัญญาณสื่อสาร

๗.๓.๒ โครงการที่ ๑๐ การพัฒนาและปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนผู้นำเข้า/ผู้ผลิต/ผู้จำหน่าย/ผู้ประกอบการรีไซเคิลเพื่อรายงานข้อมูลปริมาณการจำหน่ายและการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ นั้น มีข้อสังเกตว่า ในการขึ้นทะเบียน ผู้นำเข้า/ผู้ผลิต/ผู้จำหน่าย/ผู้ประกอบการรีไซเคิล ควรระบุให้ชัดเจนว่า เป็นการขึ้นทะเบียนรายผลิตภัณฑ์ นอกจากนั้น โครงการนี้ไม่ครอบคลุมการขึ้นทะเบียน เครือข่าย/ศูนย์รับคืนซากฯ

๗.๔ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การพัฒนาปรับปรุงกลไกการคัดแยก เก็บรวบรวม และขนส่งซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ มีข้อสังเกตว่า โครงการที่ ๑๒ การกำหนดมาตรการและออกกฎหมายการรับคืนซากผลิตภัณฑ์ฯ ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคและเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์แต่ละประเภท นั้น ควรพิจารณามาตรฐานที่จำเป็นเพิ่มเติม อาทิ มาตรฐานการเก็บรักษาซากผลิตภัณฑ์ฯ ที่มีความเสี่ยงต่อการรั่วไหล มาตรฐานกระบวนการคัดแยกชิ้นส่วนผลิตภัณฑ์ มาตรฐานกระบวนการย่อยวัสดุที่อาจมีส่วนผสมหรือมีการรั่วไหลของสารอันตราย มาตรฐานกระบวนการแปรรูปวัสดุเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ เป็นต้น

๗.๕ ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การเสริมสร้างขีดความสามารถของโรงงานคัดแยกและรีไซเคิลซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้จากระบบคัดแยก เก็บรวบรวม และขนส่ง ไปจัดการอย่างครบวงจรและปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม มีข้อสังเกต ดังนี้

๗.๕.๑ แนวคิดข้อเสนอโครงการที่ ๑๘ (หน้าที่ ๗๑) : การพัฒนาศูนย์เทคโนโลยีแปรรูปของเสียเป็นทรัพยากรทดแทน ด้านแร่ โลหะและพลังงานทดแทน โดยมีข้อสังเกต ดังนี้

๑) ข้อ ๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ข้อ ๔.๒ ระบุว่า “มีมูลค่าเพิ่มจากการใช้ประโยชน์ของเสียที่ได้รับการศึกษา รวบรวม วิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีรีไซเคิลโดยศูนย์เทคโนโลยีการแปรรูปของเสียเป็นทรัพยากรทดแทน ไม่น้อยกว่า ๕,๐๐๐ ล้านบาทต่อปี” นั้น มีข้อสังเกตว่า ยังไม่ชัดเจนว่าการแปรรูปที่ระบุเป็นการแปรรูปเฉพาะของเสียจากซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าฯ ตาม(ร่าง) ยุทธศาสตร์นี้ หรือรวมของเสียอื่นด้วย และมูลค่าเพิ่มที่ระบุไม่น้อยกว่า ๕,๐๐๐ ล้านบาทต่อปี นั้น เป็นมูลค่าเพิ่มที่จะเกิดต่อเนื่องไปจนถึงสุดท้ายยุทธศาสตร์ (พ.ศ. ๒๕๖๔) หรือจนถึงสิ้นสุดปีงบประมาณที่เสนอ (พ.ศ. ๒๕๕๙)

๒) ข้อ ๕ งบประมาณโครงการ ในส่วนงบประมาณของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๕๙ จำนวน ๕๐๐,๐๐๐,๐๐๐ ล้านบาท มีข้อสังเกตว่า น่าจะเป็นการพิมพ์ผิด เนื่องจากมีงบประมาณที่สูง

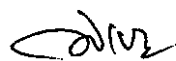
๓) โครงการที่ ๑๘ มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานใกล้เคียงกันกับโครงการที่ ๑๖ การพัฒนาเทคโนโลยีและการสนับสนุนการลงทุน/ร่วมทุนในเทคโนโลยีการรีไซเคิลที่สามารถนำวัสดุมีค่ากลับมาใช้ประโยชน์ในประเทศ คือ เพื่อศึกษา วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการรีไซเคิล

๗.๖ ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การส่งเสริมความตระหนักและความรู้เกี่ยวกับการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์และด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีข้อสังเกตว่า โครงการที่ ๒๑ การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้และสาธิตด้านการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งโครงการระบุตัวชี้วัด คือ ๑๑ (การเผยแพร่ข้อมูลในสื่อทุกประเภท อาทิ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ และป้ายประชาสัมพันธ์ ทั้งรูปแบบเดิมและแบบออนไลน์) มีข้อสังเกตว่า ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ตามที่ระบุในแนวคิดข้อเสนอโครงการ (หน้าที่ ๗๕) นอกจากนี้ เห็นว่า โครงการนี้คล้ายคลึงกับกิจกรรมหนึ่งในโครงการที่ ๑๘ การพัฒนาศูนย์เทคโนโลยีการแปรรูปของเสียเป็นทรัพยากรทดแทนด้านแร่ โลหะและพลังงานทดแทน ที่เป็นโครงการภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ดังกล่าว

๗.๗ แผนปฏิบัติการภายใต้ยุทธศาสตร์ ที่เสนอแนบท้ายร่างยุทธศาสตร์ดังกล่าว สิ้นสุดในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ในขณะที่ร่างยุทธศาสตร์สิ้นสุดในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ และไม่พบข้อมูลเพิ่มเติมใด สำหรับ แผน/แนวทางการดำเนินการหลังจากปี พ.ศ. ๒๕๕๙

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายพิเชฐ ดุรงคเวโรจน์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สำนักงานปลัดกระทรวง

โทร. ๐ ๒๓๓๓ ๓๔๖๗

โทรสาร ๐ ๒๓๓๓ ๓๔๓๘

E-mail jindamas@most.go.th